משפט

יהי $p:E\to B$ כיסוי, $p(e)=b$. אזי $p_*:\pi_1(E,e)\to\pi_1(B,b)$ היא מונומורפיזם.

הוכחה

נניח $\varphi\in\pi_1(E,e)$ מקיים $p_*(\varphi)=1$. צ"ל $\varphi=1$.

נתון $p\circ\varphi$ נול הומוטופי. נרים תא ההומוטופיה לE כך שהפינה השמאלית התחתונה תועתק לe.

נסמן $p_*(\pi_1(E,e))$ בJ_e.

למה

יהי γ מסילה מb לb. אזי $\widehat{\gamma}^e$ מסילה סגורה אם"ם $\gamma\in J_e$.

הוכחה

נניח $\widehat{\gamma^e}$ סגורה. אזי $\pi_1(E,e)\ni[\widehat{\gamma}^e]$ ומתקיים $[\gamma]=p_*([\widehat{\gamma}^e])$.

כיוון שני: נניח $p_*([\varphi])=[\gamma]$ כלומר $\gamma\underset{\partial I}{\sim}p\circ\varphi$. ההרמה של $p\circ\varphi$ היא φ ולכן סגורה.

$p\circ\varphi\underset{\partial I}{\sim}\gamma$ ולכן $\widehat{\gamma}^e$ מסתיימת באותה נקודה - כלומר בe.

בהנתן $\pi_1(B,b)\ni[\gamma]$, הגדרנו $F_{[\gamma]}:p^{-1}(b)\to p^{-1}(b)$. נשים לב שאכן $F_{[\gamma]}$ בלתי תלויה בנציג γ.

$F_{[\gamma][\varphi]}(x)=F_{\varphi}\left(F_{(\gamma)}(x)\right)$ - מכפלה של איברים מתאימה להרכבה של פונקציות. לפעולה הזו קוראים פעולה של חבורה על קבוצה.

נשים לב שיש שתי סוגים של פעולות: שמאלית(הכופל השמאלי פועל ראשון - $(\gamma\cdot\varphi)x=\gamma(\varphi x)$) וימנית(הכופל הימני פועל ראשון - $x(\gamma\cdot\varphi)=(x\cdot\gamma)\cdot\varphi$). במקרה שלנו זו פעולה ימנית, ואכן נרשום כפעולה ימנית: $x([\gamma][\varphi])=(x[\gamma])[\varphi]$. זוהי פעולה ימנית בגלל שהחלטנו ששרשור של מסילות הוא משמאל לימין: קודם השמאלי ואחרי זה הימני.

עד עכשיו באלגברה מופשטת דיברנו על פעולות שמאליות - אבל כל המשפטים נכונים גם עבור פעולות ימניות(פשוט צריך לשים לב לסדר)

טענה 1

הפעולה היא טרנזיטיבית(כלומר יש מסלול ישיר)

הוכחה

יהיו $x,y\in p^{-1}(b)$. E קשיר מסילתית, לכן יש מסילה φ בE מx לy, ויתקיים $x[p\circ\varphi]=y$.

טענה 2

המיצב של נקודה $x \in p^{-1}(b)$ הוא J_x.

G פועלת <u>מימין</u> על X. $x \in X$. נגדיר העתקה $\underset{g \mapsto xg}{G \to \mathrm{Orb}(x)}$. היא **על** אך לא בהכרח חח"ע. מתי $xg = xh$?
$x = xhg^{-1}$, כלומר אם"ם $hg^{-1} \in \mathrm{Stab}(x)$. כלומר אם"ם h וg נמצאים באותה מחלקה ימנית של $\mathrm{Stab}(x)$ בG. לכן זה משרה העתקה חח"ע ועל

$${}_{\mathrm{Stab}(x)}\backslash^{G} \to \mathrm{Orb}(x)$$

בפרט

$$[\pi_1(B,b) : J_e] = \left|p^{-1}(b)\right|$$

במקרה שלנו יש התאמה חח"ע ועל

$${}_{J_e}\backslash^{\pi_1(B,b)} \to p^{-1}(b)$$

נניח γ מסילה בין e לd. מה הקשר בין J_e וJ_d?
כל איברי $\pi_1(E,e)$ הם מהצורה $\gamma \cdot \varphi \cdot \overline{\gamma}$ כאשר φ עובר על כל איברי $\pi_1(E,d)$

$$J_e = p_*(\pi_1(E,e)) = (p \circ \gamma) J_d (p \circ \gamma)^{-1}$$

לכן זוהי תת חבורה נורמלית אם ורק אם כל כל ההצמדות נותנות אותו דבר. במקרה של חבורה אבלית זה תופס לכל החבורות.

משפט ההרמה

יהי p כיסוי

$$\begin{tikzcd}
 & (E,e) \arrow[d, "p"] \\
(X,a) \arrow[r, "f"] & (B,b)
\end{tikzcd}$$

(f העתקה רציפה כלשהי)
האם יש הרמה? כלומר האם יש $\widehat{f} : X \to E$ כך ש
א. $p \circ \widehat{f} = f$

ב. $\widehat{f}(a)=e$

נניח B,E קשירים מסילתית מקומית. אזי יש הרמה $\widehat{f}$ כנ"ל אס"ם

$$f_*(\pi_1(x,a))\subseteq p_*(\pi_1(E,e))$$

ובמקרה זה ההרמה הנ"ל היא **יחידה**.

הוכחה

כיוון ראשון: אם יש הרמה אז מתקיימת ההכלה הנ"ל, כי $f=p\circ\widehat{f}$ ולכן $f_*=p_*\circ\widehat{f}_*$ לכן

$$f_*(\pi_1(x,a))=p_*\left(\widehat{f}_*(\pi_1(X,a))\right)\subseteq p_*(\pi_1(E,e))$$

כיוון שני: אם היתה לנו $\widehat{f}$, והיינו לוקחים את x ומחברים לה מסילה γ. אז היה לנו $\widehat{f}\circ\gamma$, ואם נפעיל עליה את p נקבל $f\circ\gamma=p\circ\hat{f}\circ\gamma$ - לכן יש לנו כבר את נקודת הסיום $\widehat{f}(x)$. אם נוכיח שבהינתן נקודת הסיום הזו $\widehat{f}$ אינה תלויה בבחירת המסילה γ - אז יש לנו את $\widehat{f}$!

בניה: בהינתן $x\in X$ ניקח מסילה γ מa לx, ונגדיר $\widehat{f}(x):=\widehat{f\circ\gamma}^{e}$

קיום ויחידות נובעים מכך שנקודת הסיום נתונה לנו - בתנאי שנוכיח

א. $\widehat{f}$ מוגדרת היטב - כלומר בלתי תלויה בבחירת המסילה γ.

ב. $\widehat{f}$ רציפה.

יחידות: יהיו δ,γ שתי מסילות מa לx. צריך להוכיח $\widehat{f\circ\delta}^{e}(1)=\widehat{f\circ\gamma}^{e}(1)$. זה נכון אס"ם <u>ההרמה</u> $\widehat{(f\circ\gamma)\cdot\overline{f\circ\delta}}^{e}$ מסתיימת בe, וזה אס"ם

$$\begin{array}{ccl}\left[(f\circ\gamma)\cdot\overline{(f\circ\delta)}\right] & \in J_e & \\ \| & & \\ f\circ\left(\gamma\cdot\overline{\delta}\right) & & \\ & = & f_*\left(\gamma\cdot\overline{\delta}\right)\in f_*(\pi_1(X,a))\subseteq p_*(\pi_1(E,e))=J_e\end{array}$$

$$\left[\gamma\circ\overline{\delta}\right]\in\pi_1(X,a)$$

רציפות: קיימת V קשירה מסילתית כך ש$f(V)\subseteq U$, U סביבה של $f(X)$ שהיא מכוסה היטב. נסמן בW את הקבוצה הפתוחה באיחוד הזר שבו נמצאת $\widehat{f}(x)$. נקבל ש

$$\left.\widehat{f}\right|_V=\left(p|_W\right)^{-1}\circ f|_V$$

וזה רציף על V.

תרגיל

כל העתקה $f:p\to S^1$ היא נול־הומוטופית.

הוכחה

החבורה היסודית של p היא $\mathbb{Z}/2$. החבורה היסודית של S_1 היא $\mathbb{Z}$. החבורה היסודית של מרחב הכיסוי של S^1 היא $\mathbb{R}$.

כיוון שב$\mathbb{Z}$ אין איברים מסדר 2 בהכרח $f_*=0$, ולכן $\mathrm{Im}f_*\subseteq\mathrm{Im}p_*$, ולכן יש הרמה.
אזי יש הרמה - כלומר $\widehat{f}:p\to\mathbb{R}$ כך ש$f=p\circ\hat{f}$.
$\mathbb{R}$ כוויץ, לכן $\widehat{f}$ נול הומוטופית, ולכן גם $f=p\circ\hat{f}$ נול־הומוטופית.
$\mathrm{Im}f_*\subseteq\mathrm{Im}_*$ ונניח $p'_*\left(\pi_1\left(E',e'\right)\right)=p_*\left(\pi_1\left(E,e\right)\right)$.
קיים אוטומורפיזם של E המעתיק את x לy אס"ם $J_x=J_y$.

מסקנה

J_e נורמלית ב$\pi_1\left(B,b\right)$ אס"ם חבורת האוטומורפיזמים של E פועלת על $p^{-1}\left(b\right)$ באופן טרנזיטיבי.

הגדרה

מרחב כיסוי שמקיים את התנאי נקרא מרחב כיסוי רגולרי.